

vseh slovenskih generacij po vrsti, ki so svoje najboljše sile in ljudi vlagale prav v to, da zagotove literaturi v našem življenju tisti položaj in ugled, ki ga je vredna? Ali je bila res jalova vsa dolgotrajna borba, ki sta jo s takim temperamentom začela Čop in Prešeren z obrambo svojih umetnostnih nazorov proti Kopitarju in njegovim?

Zdi se, da res. Z neverjetno upornostjo se je oprijelo vsega našega življenja in videti je, kakor da ni nič izgubilo na svoji prvotni slavi načelo cenzorja Pauška: „Man weiss, was in Frankreich Voltairs Satire bewirkt hat.“ To nam dokazuje naš primer, dokazujejo nam to nešteti drugi primeri, ki so prizadeli Cankarja, in še primeri, ki so prizadeli druge domače in tuje, zlasti dramske avtorje.

V luči teh dejstev pa se nam „majhna senzacija“, kot imenuje F. Vodnik dogodka okoli „Hlapcev“, razrase v eno izmed osrednjih vprašanj naše kulturne tvornosti in netvornosti, razrase se nam v dokument in merilo moralne zavesti naših kulturnih delavcev. V okvir te „majhne senzacije“ spada nedvomno tudi poročilo F. Vodnika, ki smo se ž njim v teh vrstah ukvarjali. Drago šega.

Napačen naslov

(Ob priliki razstave bolgarske knjige.)

Naše zanimanje za bolgarsko knjigo je popolnoma upravičeno, kajti Bolgarija je zemlja z literarno tradicijo, čeprav ima za sabo komaj dobrih šestdeset let svobodnega življenja. V poslednjih dvajsetih letih je Bolgarija preživela dogodke, ki so prekalili bolgarski narod in našli odraza v delih mnogih pisateljev in pesnikov: Geo Milev, Hristo Smirnenski, Lamar, Orlin Vasilev, Ljudmil Stojanov in drugi.

Kakor so nas poučili številni članki v dnevnem časopisju in reklamni lepaki, naj bi bila razstava bolgarske knjige v Ljubljani prikaz sodobne bolgarske knjige. Ko pa smo stopili v razstavljalne prostore, smo lahko že na prvi pogled ugotovili, da naslov te razstave ne ustreza temu, kar smo na razstavi videli. Vsi, ki kolikor toliko poznamo bolgarsko književnost, smo morali ugotoviti, da med razstavljenimi deli manjka cela vrsta pisateljev in pesnikov, ki bi po kakovosti svojih del vsekakor sodili na razstavo.

Tako urejena razstava ne more dati točnega pregleda razvoja bolgarske književnosti, niti literarnega zamaha posameznih pisateljev. Pri razporedbi so se dogodile razne napake: med klasiki kot so Karavelov, A. Strašimirov in T. G. Vlajkov, je razstavljenih 5, 6 zvezkov romanov Simeona Danovskega, „pisatelja“, katerega dela v Bolgariji „cenijo“... Poleg tega niso pisatelji, ki so razstavljeni, zastopani s svojimi izbranimi deli, da o celotnih izdajah sploh ne govorimo. Tako je z Antonom Strašimirovim, K. Hristovim, Sv. Minkovim, pa celo Hristom Botevim.

Ljudmil Stojanov, zastavonoša sedanje bolgarske realistične proze, se predstavlja z neznatno knjižico potopisov v oddelku „Razno“, čeprav je napisal več kakor deset odličnih knjig. O njegovih delih kakor so „Holera“, „Mehmed Sinap“ in dr., ki so prevedena na nekoliko evropskih jezikov, ni sledu.

Hristo Smirnenskega, ki je za Botevim napisal najboljše socialne pesmi, katere se recitirajo na neštetih prireditvah, in katerega trije zvezki pesmi in pri povedk krasijo knjižnico vsakega inteligentnega Bolgara, na razstavi ni najti. Prav tako ni razstavljena nobena knjiga naslednjih pisateljev:

D. P. Stamatova, ki je s svojo satiro živa vest današnjega trgovskega netičnega časa, in je izšla že cela vrsta resnih kritičnih študij o njegovem psihologizmu in njegovi dramatiki. Orlina Vasileva, ki je napisal „Belo stezo“ (siže iz bolgarske meščanske vojne), „Ognjen obroč“, „Divji gozd“, „Gnoj“ in „Hajduk ne hrani majko“, Gjono Bjeleva. Prav tako profesorja dr. Asena Zlatarova, ideala današnje bolgarske mladine, ki ima razen svojih znanstvenih del tudi tri leposlovne knjige. Mladega književnika G. Karaslavova, ki je s svojim zadnjim romanom „Tatul“ dal zgled, kako je treba objektivno, realistično gledati na kmečko življenje.

O Lamaru, zastavonoši proletarskega pesništva, sploh ne bomo govorili. Niti o Geu Milevu in Hristu Jasenovu, ki sta padla v meščanski vojni. Niti o Nikolaju Hrelkovu, Hristu Radevskem, Mladenu Isaevu, Panteleju Matejevu in drugih.

Med bolgarskimi prevodi ni niti enega ruskega pisatelja, čeprav so bili Bolgari zmeraj najtesneje povezani z rusko književnostjo. Bolgarska književnost je rasla pod blagodejnim vplivom in soncem ruskih klasikov: Puškina, Ljermontova, Nekrasova, Tolstoja, Gorkega, Majakovskega itd., ki so vsi prevedeni v bolgarski jezik.

Če podrobneje pregledamo razstavo, bomo videli poleg lepih prevodov v slovenščino izpod peresa Fr. Bevka in drugih tudi skrajšano in neuspelo prevedeno pesem Boteva v mladinskem časopisu „Naša rast“, ki jo je prevedel Živan Žun. Vemo pa, da eksistira cela vrsta prevodov, ki jih prinašajo naše revije, „Naš rod“, „Zvonček“, „Sodobnost“, „Ljubljanski zvon“, „Modra ptica“ in druge, ki bi lahko lepo izpolnili to vrzel.

Priznati pa moramo, da je mladinska književnost, tako originalna kakor prevodna, skoraj popolna in napravi s svojimi lepimi slikami nepozaben vtis. Prav tako je v popolni meri zastopana verska literatura. Tudi „zgodovinski“ romani so vsi razstavljeni, čeprav je njihova zgodovinska pravilnost v Bolgariji dvomljiva.

Razstava vzbuja vtis, da je bila prenatraglo urejena. Dela naj se razstavljajo sistematski in le to, kar ima nesporno vrednost, kar je v resnici reprezentativno. Ta razstava pa ne nudi niti zadostnega pregleda bolgarske knjige, najmanj pa sodobne, čeprav je bila v tem znamenju prirejena. Upamo, da se vsi nedostatki popravijo o priliki druge, širše zasnovane razstave.

Stenkov A.

„Romantika in realnost“

V „Jutru“ od 14. oktobra t. l. je nepodpisan avtor omenil uvodnik „Pot slovenstva“ v zadnji številki „Sodobnosti“, citiral je mesto, ki govori o tržaških iredentistih in o tem, da je treba Slovincem vere vase, ter dostavil: „Tako piše uvodničar „Sodobnosti“, ne da bi povedal, kakšne razvojne zmote ima pred seboj, ko zahteva samo to vero in nič drugega. Lahko je bilo tržaškim iredentistom, ko je stala za njimi Italija, kdo pa stoji za Slovenci? Niti v teh izredno resnih časih ne mara neznan doktrinar povedati resnice, da za sedaj ne stoji za Slovenci prav nihče na svetu, razen Jugoslavije, katere zaslomba pa velja samo toliko, kolikor je naša država složna in močna. To je dejstvo, vse drugo je papir.“ V uvodniku „Romantika in realnost“ od 14. oktobra se nato „Jutro“ še enkrat vznemirja nad trditvijo, da priznanje obstoja več narodov ne bo oslabilo odpornosti države na zunaj, nam